

Sygn. akt I CSK 1533/22

POSTANOWIENIE

Dnia 9 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczak

w sprawie z powództwa S. R.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 września 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 20 maja 2021 r., sygn. akt V ACa 58/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset 00/100) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w

zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (przyczyn kasacyjnych).

W złożonej skardze kasacyjnej skarżąca Bank S.A. w W. powołała się w pierwszej kolejności na nieważność postępowania wynikającą z tego, że w kolegiальnym składzie Sądu Apelacyjnego wydającego zaskarżonego orzeczenie zasiadała sędzia X.Y. powołana do pełnienia urzędu sędziego Sądu Apelacyjnego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3, dalej – „ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r.”). Odwołując się do uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, OSNC 2020, nr 4, poz. 34 i poglądów literatury skarżąca podniosła, że przyjęte w powołanej uchwale odmienne potraktowanie zdolności do orzekania sędziów Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, powołanych do pełnienia urzędu po wejściu w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., jest nieuzasadnione i sprzeczne z przepisami prawa międzynarodowego. W konsekwencji, zdaniem skarżącej, nieważność postępowania określona w art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi w sposób bezwarunkowy także wtedy, gdy w składzie orzekającym bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r.

W tezie powołanej uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., mając na względzie szczególne, konstytucyjne i ustrojowe właściwości Sądu Najwyższego oraz wymagania stawiane do objęcia urzędu w tym Sądzie, potrzebę zapewnienia niezależności Sądu Najwyższego od władzy politycznej, a także kształt i przebieg postępowań nominacyjnych do pełnienia urzędu w Sądzie Najwyższym, które toczyły się po wejściu w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., Sąd Najwyższy uznał, że sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej

Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami powołanej ustawy. Odmienne stanowisko uznano natomiast za zasadne w odniesieniu do sędziów sądów powszechnych. W tym przypadku, zgodnie z tezą uchwały, sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., jeżeli zarazem wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPCz). Nieważność postępowania w tym przypadku nie ma zatem automatycznego charakteru, jest natomiast uwarunkowana oceną, czy wadliwość procesu powołania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 KPP i art. 6 EKPCz.

Przyczyny tego zróżnicowania wyjaśniono szczegółowo w motywach powołanej uchwały, do których należy odesłać, nie powielając ich w tym miejscu. Rozważana uchwała, zgodnie z art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 1904, dalej – u.SN), uzyskała status zasady prawnej, a Sąd Najwyższy nie odstąpił od niej w przepisany trybie (art. 88 u.SN).

Skarżąca nie twierdziła, że w związku z okolicznościami powołania do pełnienia urzędu jednego z członków składu orzekającego Sądu Apelacyjnego doszło in casu, z uwzględnieniem konkretnego przypadku, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności sądu. Nie powołała żadnych także żadnych okoliczności, rozważanych w uchwale składu połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., które mogłyby tę sytuację uprawdopodobnić. Na znaczenie wskazania takich okoliczności przez skarżącego wskazywano już w orzecznictwie Sądu Najwyższego, podnosząc, że w przypadku sędziów sądów powszechnych powołanych do pełnienia urzędu na skutek wniosku Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8

grudnia 2017 r., dla stwierdzenia bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. bądź sprzeczności składu orzekającego z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. muszą - zgodnie z uchwałą składu połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. – zachodzić dodatkowe okoliczności, które świadczą o naruszeniu standardów niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie i w jej niepowtarzalnych okolicznościach (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2021 r., I KK 28/21, z dnia 28 kwietnia 2021 r., IV CZ 5/21 i z dnia 14 lipca 2022 r., I CSK 1346/22)

Pogląd skarżącej, wedle którego udział w składzie orzekającym Sądu Apelacyjnego sędziego powołanego do pełnienia urzędu w tym Sądzie miałby *per se* pociągać za sobą nieważność postępowania, kolidował zatem ze stanowiskiem wyrażonym w powołanej uchwale, którym Sąd Najwyższy pozostaje związany mimo wydanego w późniejszym czasie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61 (zob. w tym zakresie np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22 i III CO 37/22 oraz powołaną tam argumentację). W tym stanie rzeczy nie można było uznać, aby skarżąca wykazała twierdzoną przyczynę kasacyjną.

Uzupełniając należało dodać, że stanowisko wyrażone w uchwale składu połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., według którego ocena sprzeczności składu orzekającego z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., wymaga każdorazowego zbadania, czy wadliwość procesu powołania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 KPP i art. 6 ust. 1 EKPCz, została utrzymana także w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. odpowiednio motywy uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022, nr 6, poz. 22, w której tezie stwierdzono m.in., że brak podstaw do przyjęcia a priori, iż każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie uczestnictwa w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po dniu 17 stycznia 2018 r., nie

spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., a także uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, Biul. SN 2022, nr 3-4, s. 51). Wniosek nie dostarczał argumentów, które uzasadniałyby kolejną wypowiedź Sądu Najwyższego w tej materii.

W pozostałym zakresie skarżąca powołała się na istotne zagadnienia prawne wyrażające się w pytaniach, czy uznanie za niedozwolone postanowienia umowy kredytu indeksowanego odwołującego się do kursu stosowanego do indeksacji kwoty kredytu ustalonego przez jedną ze stron umowy skutkuje nieważnością umowy kredytu oraz czy klauzula „ryzyka walutowego” określa główne świadczenie wynikające z umowy kredytu.

Przyczyna kasacyjna w postaci istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych, powołanych we wniosku przepisów prawa, zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen i możliwych kierunków interpretacyjnych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 i z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.).

Problemy powołane we wniosku nie spełniały wskazanych wymagań. Pierwsze ze sformułowanych zagadnień, w powiązaniu z przytoczoną na jego rzecz argumentacją, stanowiło w istocie polemikę ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego, który w okolicznościach konkretnej sprawy ocenił, że w związku ze stwierdzeniem abuzywności niektórych postanowień umowy kredytu, umowa ta nie mogła zostać utrzymana w mocy, a tym samym zasadne okazało się stwierdzenie jej nieważności i uwzględnienie roszczenia restytucyjnego powódki. Ponadto, ze względu na szczególny charakter sankcji związanej z uznaniem postanowienia umownego za

niedozwolone, zagadnienie to nie mogło zostać rozstrzygnięte w sposób abstrakcyjny. To, czy abuzywność postanowienia umownego regulującego przeliczenie kwoty kredytu wyrażonej w złotych do waluty indeksacji, doprowadzi w ostatecznym rezultacie do nieważności umowy zależy bowiem od dalszych okoliczności, które powinny podlegać ocenie w świetle konkretnej sprawy, w tym postawy konsumenta. Zgodnie z utrwaloną judykaturą Sądu Najwyższego, postanowienia umowy kredytu określające wysokość należności obciążającej kredytobiorcę z odwołaniem do tabel kursowych ustalanych jednostronnie przez bank, mają charakter abuzywny w rozumieniu art. 385¹ k.c. (por. w nowszym orzecnictwie wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 i z dnia 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22 oraz powołaną tam dalszą judykaturę), a abuzywność ta może prowadzić do nieważności umowy (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2022 r., II CSKP 403/22). Wywody przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawierały w tym zakresie nowych argumentów, które – w powiązaniu ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego i dotychczasowym dorobkiem orzecnictwa – mogłyby uzasadniać potrzebę kolejnej wypowiedzi orzeczniczej Sądu Najwyższego.

W zakresie drugiego z zagadnień należało zauważyć, że w powołanym w skardze wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20, Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, iż dominujący w dawniejszym orzecnictwie pogląd, według którego postanowienia przewidujące przeliczenie oddawanej do dyspozycji kwoty kredytu oraz spłacanych rat na inną walutę nie określają głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c., ukształtował się m.in. pod wpływem stanowiska wyrażonego w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt, ECLI:EU:C:2014:282, w którym Trybunał uchylił się od oceny, czy będące częścią klauzuli indeksacyjnej postanowienie przewidujące spłatę rat w walucie krajowej, których wysokość była obliczana na podstawie kursu sprzedaży franka szwajcarskiego stosowanego przez bank w dniu poprzedzającym dzień wymagalności raty, określa główny przedmiot umowy, pozostawiając tę ocenę sądowi krajowemu. Analizując szeroko późniejsze orzecznictwo unijne Sąd Najwyższy uznał jednak, że pogląd ten wymaga rewizji.

Zapłatywanie to zostało podzielone w późniejszej judykaturze, w której dominuje stanowisko, według którego klauzule kształtujące mechanizm indeksacji należą do określających główne świadczenia stron umowy kredytu powiązanego z walutą obcą (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2020 r., I CSK 556/18, z dnia 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i z dnia 20 maja 2022 r., II CSKP 403/22). Motywy wniosku, w których pominięto dalszy rozwój orzecznictwa po wydaniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, nie uzasadniały – podobnie jak w przypadku pierwszego z omówionych zagadnień – aby kolejna wypowiedź jurysdykcyjna Sądu Najwyższego w tym zakresie czyniła zadość ponadindywidualnym, publicznoprawnym celom skargi kasacyjnej. Przedstawione zagadnienie, z racji uprzednich wypowiedzi orzecznictwa, nie cechowało również nowością lub precedensowym charakterem.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i n. w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2020 r., IV CSK 218/20 i z dnia 14 kwietnia 2022 r., I CNP 18/22).

[SOP]

r.g.